

Toen ik drie jaar oud was, kreeg mijn moeder te horen dat ze een agressieve vorm van borstkanker had. Met haar donkere haar in een staart gebonden zat ze elke dag urenlang aan onze eettafel te midden van stapels papieren vol technische uiteenzettingen. Vanuit de keuken stond ik naar haar te kijken terwijl ze zich verdiepte in alle beschikbare behandelmethoden: van regulier en alternatief tot wanhoopsoffensief.

Vier jaar lang bezocht ze artsen, specialisten, homeopaten en healers. Een chirurg sneed het kankergezwel uit haar lichaam. Ze volgde strenge diëten en slikte een onnoemelijke hoeveelheid pillen. Ze onderwierp haar lichaam aan chemotherapie en spoelde het door met wortelsap. Altijd was ze op zoek naar een manier om te overleven.

Toen ik zeven jaar oud was, begon de aanblik van de eettafel te veranderen. De papieren met de geel gemarkeerde alinea's maakten plaats voor cadeaupapier en lintjes waar ze, haar kaalgeschoren hoofd met een laagje donker dons bedekt, druk mee in de weer was. De schaar zoefde door het papier. Het papier knisperde tussen haar vingers. Lintjes werden op maat geknipt en met een zacht ritselend geluid gestrikt. *Zoef, knisper, knip, ritsel.* Ze was begonnen cadeautjes te verzamelen

om twee dozen mee te vullen: een voor Jamie, mijn oudere broer, en een voor mij.

In de dozen ging voor elke mijlpaal in ons leven die ze zou missen een cadeau met een brief: behaalde rijbewijzen, eindexamens en alle verjaardagen tot ons dertigste. Toen de dozen vol waren, bracht mijn vader ze naar boven, naar onze slaapkamers.

Elke keer als ik de doos openmaakte, vertoefde ik even in een gedeelde realiteit, in iets wat mijn moeder zich vele jaren eerder over ons had voorgesteld. Als een geur die je je maar half herinnert of de eerste tonen van een bekend liedje – elke keer ving ik een glimpje van haar op.

De roze kartonnen doos stond nog jaren na haar dood in mijn kinderkamer en ik deed hem vaak open om mijn vingers over de mooie pakjes te laten gaan, elk voorzien van een kaartje dat er met een dun, krullend lintje aan was vastgemaakt. Op dikke enveloppen vol met getypte pagina's had mijn moeder in haar kleine handschrift steeds een uitnodiging geschreven die ook een waarschuwing inhield: dat niets mocht worden opengemaakt voordat het moment daar was. Destijds was de doos zo zwaar dat ik hem niet kon optillen.

De afgelopen twintig jaar is hij over het hele continent met me meegereisd, van de ene staat naar de andere, van het ene appartement naar het andere, en zodra de verhuizer wegreed was de doos altijd het eerste waar ik een plaats voor zocht. Hij heeft in kruipruimtes en achter in kasten gestaan; instinctief bescherm ik hem nog steeds, berg ik hem veilig op. Elk jaar wordt de doos lichter.

Er zijn nu nog maar drie pakjes over.

DEEL EEN

Waar ik altijd bang voor was geweest, gebeurde op een woensdagavond. Jamie zat Warcraft te spelen en ik keek naar hem. Ik keek altijd graag naar hem als hij zat te gamen; op dat soort momenten had hij geen last van mijn aanwezigheid en kon ik lang bij hem in de buurt blijven. Ik keek naar zijn donkere hoofd dat hij in opperste aandacht gebogen hield, voelde de concentratie waarmee zijn blik als een laserstraal op het scherm gericht stond, rook zijn troostende jongenslucht, en wist dat hij me niet weg zou sturen. Hij vocht tegen een troep met slagzwaarden gewapende orks terwijl ruwe digitale schapen vanaf de zijlijn toekeken. Jamie maakte me aan het lachen door op een schaap te klikken en het luid te laten blaten. Vervolgens klikte hij nog een keer om het te laten ontploffen. Mijn vader kwam de kamer binnen en zei dat we boven moesten komen.

Jamie was nog niet klaar met zijn game en wilde niet stoppen.

‘Ik kom zo,’ zei hij, en maaide een gepixelde ork neer.

Zachtjes pakte mijn vader hem bij de arm. ‘Je moet nu komen,’ zei hij met de soepele, ronde klanken van zijn Britse accent, dat na twintig jaar Californië ietwat was vervaagd.

‘Hé, wacht nou even...’ Jamie trok zijn arm los.

Nadat hij zijn game had opgeslagen, liepen we achter onze vader aan naar boven, naar de slaapkamer van onze moeder. Ik begreep niet meteen wat ik zag toen we binnenkwamen, ook al had ik me er al vaak een voorstelling van gemaakt.

Ze lag waar ze al maanden had gelegen, in het ziekenhuisbed dat we in haar kamer hadden neergezet. De regen sloeg tegen de ramen. Langzaam stak ik mijn hand uit. Ik was niet bang, maar ik wist geen beter woord voor wat ik voelde. Als ik haar nu aanraakte, raakte ik een mysterie aan. Ze was niet koud, maar de bron van haar warmte was verdwenen. Er was alleen een echo van over, zoiets als de herinnering aan een brandwond. Toen ik Jamies gezicht zag, stakte mijn adem. Hij knielde neer bij het bed en raakte haar op verschillende plaatsen aan: haar been, haar hand, haar wang – alsof hij iets zocht. Zachtjes trok hij een van haar oogleden omhoog.

‘Probeer je haar er weer levend uit te laten zien?’ vroeg ik.

Hij schudde zijn hoofd, legde zijn wang op haar buik en barstte in snikken uit. Ik huilde niet. Ik had jaren gehuild, het was alsof ik geen tranen meer overhad. In zekere zin was ik zelfs opgelucht. Ik had er zo genoeg van om bang te zijn.

Mijn vader tilde haar op en bracht haar naar zijn slaapkamer (die ooit hún slaapkamer was geweest), zodat het infuus en de andere medische apparatuur konden worden weggehaald. Het verbaasde me dat hij zo sterk was. Toen ze nog leefde had ik hem haar nooit zien dragen. Nu zouden de vrouwen van de familie het lichaam wassen en aankleden. Dat had mijn moeder me verteld. Het was een ritueel dat ze bij haar eigen moeder had uitgevoerd, waarna ze had gezegd dat ze wilde dat dat ook bij haar zou gebeuren. Mijn moeders zus Antoinette,

haar nicht Sandy en haar vriendin Sobonfu gebaarden dat ik binnen moest komen. Ze namen mij op in hun kring, en als elfjarige besepte ik dat ik een vrouw was geworden.

We trokken haar ruimvallende T-shirt uit, waarvan de rug was opengeknipt. Ze droeg al een tijd alleen nog maar grote T-shirts met een opengeknipte achterkant, omdat die aan- en uitgetrokken konden worden zonder dat ze rechtop hoefde te gaan zitten. Op dit shirt stond een eend die met tape op een muur was geplakt, met daaronder de tekst DUCK TAPE. Ze lag naakt op het bed en zag er meer uit als een getuigenis van wat er met haar gedaan was dan als mijn moeder. Over haar linkerborst liep een rimpelig horizontaal litteken en de tepel ontbrak. Ook langs haar wervelkolom liep een lang litteken, van toen ze geopereerd was nadat ze haar rug had gebroken. De huid van haar borst vertoonde een kleine bolling waar het infuuspoortje was aangebracht. Haar lijf en haar gezicht waren opgezet van de steroïden. Als gevolg van de laatste chemokuur had ze weinig haar, en op haar voorhoofd schemerden nog littekens van de metalen band die in haar hoofd was geschroefd om de uitzaaiingen in haar hersenen te kunnen behandelen. Ze zag eruit als een routekaart, dacht ik. Maar waar de reis naartoe ging wist ik niet.

Iemand vulde een kom met water. We doopten er een doek in en wasten haar. Ze koelde al af, elke minuut verloor ze meer warmte. Ik moest me bedwingen om geen deken over haar heen te leggen, haar met mijn lichaam te bedekken om haar nog wat langer warm te houden. De tijd verstreek snel, gleed als het water tussen mijn vingers door, ook al deed ik nog zo mijn best de seconden langer te laten duren.

Ik zag een moedervlek op haar borst en probeerde de exacte vorm en plaats ervan in mijn geheugen te prenten. Ik zag de lichte strepen op haar borsten en buik die herinnerden aan twee zwangerschappen. Ik zag de tere ribbeltjes op haar nagels, de diepe lijnen in haar handpalmen en wou dat ik ze kon lezen. Misschien vertelden ze een verhaal met een andere afloop. Mijn oog viel op het groene, lichtgevende schermpje van de wekkerradio: het was woensdagavond tien uur. Eigenlijk hadden we naar *Star Trek* moeten kijken.

Toen de eerste serie van *Star Trek* werd uitgezonden was mijn moeder een magere, donkerharige tiener. Ik stelde me zo voor dat ze, net als veel meisjes van haar leeftijd, verkikkerd was op Captain Kirk, gespeeld door een jonge William Shatner. Toen het vervolg, *The Next Generation*, eind jaren tachtig werd uitgezonden, zaten we met het hele gezin aan de buis gekluisterd. Ik weet niet beter dan dat we met zijn viertjes op de verweerde kunstleren bank neerploften zodra het ‘*Space, the final frontier*’, uitgesproken met de shakespeareaanse bariton van Patrick Stewart, uit ons grote zwarte bakbeest schalde. Dan wist ik dat ik een uur lang door mijn familie omringd werd en ons niets kon gebeuren. Ik had een zwak voor Deanna Troi, de scheepsadviseur, en droomde ervan dat mijn vaalblonde pony zou transformeren tot haar weelderige bos nachtzwarze lokken.

Door de serie kreeg ik ook een andere kijk op het begrip tijd. In *Star Trek* was tijd iets wat kon worden veranderd, gekneed en bewerkt. Als de Enterprise explodeerde, wist je dat iemand terug in de tijd moest gaan om het ongedaan te maken. Wel duizend keer daalde ik in mijn fantasie door vele lagen van

de tijd naar het moment waarop mijn moeder kanker kreeg en haalde ik de kiem weg voor die de kans kreeg wortel te schieten.

Na de laatste aflevering van *The Next Generation* mocht ik van mijn moeder op woensdagavond langer opblijven om samen met haar naar *Star Trek: Voyager* te kijken. Mijn gevoelens voor Deanna Troi vielen in het niet bij mijn adoratie voor Kathryn Janeway, de kapitein van de Voyager. Verdwaald in een verre kwadrant van het heelal is het ruimteschip van Janeway en haar bemanning duizenden lichtjaren van huis gestrand. *Voyager* was een epos over heimwee, en ik had al zolang als ik me kon herinneren heimwee, niet zozeer naar een plaats of persoon, maar naar een wereld waarin mijn moeder niet dood zou gaan. Bovendien had Captain Janeway steil, vaalblond haar.

Week in, week uit zagen mijn moeder en ik op woensdagavond hoe de bemanning van de USS Voyager zich staande hield in het Deltakwadrant en elke keer weer een obstakel uit de weg ruimde tijdens een reis die naar verwachting minstens zeventig jaar zou duren. Eerst zaten mijn moeder en ik samen op de bank te kijken. Later zij aan zij in haar ziekenhuisbed. Uiteindelijk, toen mijn moeder niet meer bij kennis was, zat ik naast haar bed te kijken en hield ik haar hand vast. Drie maanden voor de laatste aflevering stierf ze.

Daarom wilde ik om tien uur op woensdagavond 7 februari 2001 dat ik *Star Trek* kon aanzetten toen ik het lichaam van mijn moeder waste. Ik keek naar de andere vrouwen en wist dat ik nooit zou kunnen uitleggen waarom ik televisie wilde kijken. Waarom ik nog één keer naast mijn moeder wilde zit-

ten terwijl de credits elkaar opvolgden op het scherm en het licht van nova's en warpmotoren over onze gezichten flitste. Waarom ik juist op dat moment de geruststelling nodig had dat sommige dingen niet veranderden. Waarom ik snakte naar een ander idee van tijd. Ik zou ze nooit kunnen uitleggen dat we jarenlang samen op reis waren geweest, mijn moeder en ik, Captain Janeway en Voyager, een reis naar huis waarvan we wisten dat die ons hele leven kon duren.

Tien dagen later werd ik twaalf.

Ik werd vroeg wakker in een stil huis en net als de tien ochtenden daarvoor vroeg ik me af of ik het allemaal had gedroomd. Als ik de deur opendeed en door de gang over het grijze tapijt naar de kamer naast me zou lopen, zou ze daar dan zachtjes liggen ademen met een druppelend infuus en zoemende apparaten naast haar bed? Net als de tien ochtenden daarvoor bleef ik ook nu liggen tot mijn vraag vervaagde. Dit was de werkelijkheid. Dit zou de rest van mijn leven de werkelijkheid zijn. En na mijn dood zou het nog steeds de werkelijkheid zijn.

Ik zwaaide mijn blote benen over de rand van mijn bed. Ik had een van de nachtponnen aan die ze voor mij had gemaakt. Elke zomer maakte ze er drie: twee met lange mouwen, een met korte, twee van katoen, een van flanel. Elk jaar maakte ze ze een maat groter en als ze de zakken erop naaide zorgde ze ervoor dat het patroon doorliep. Deze was te klein, want de afgelopen twee jaar waren haar ogen te slecht geworden voor naaiwerk en kon ze niet meer rechtop achter de naaimachine zitten. Hij knelde onder mijn armen.

Mijn moeder en ik waren op dezelfde dag jarig en als alles bij het oude was gebleven, zou ik door de gang naar haar toe zijn gerend om bij haar in bed te kruipen. Mijn vader zou ons warme chocomel en bloemen hebben gebracht en ons 'de jarige jobs' hebben genoemd. Mijn moeder zou me tegen zich aan hebben gedrukt met de woorden: 'Het mooiste cadeau dat ik ooit heb gekregen'. Maar ik liep de gang niet op, ik stelde het uit, het moment dat ik mijn deur open zou doen en zou weten dat haar kamer leeg was.

Maandenlang had de kartonnen doos in mijn slaapkamer gestaan en had ik er met een grote boog omheen gelopen. Al die maanden had hij een toekomst vertegenwoordigd waarvan ik hoopte dat die nooit zou aanbreken. Nu stond ik langzaam op van het bed en ging ik op mijn knieën naast de doos zitten. Om het moment zo lang mogelijk te laten duren klikte ik de sloten een voor een open. Het eerste wat ik zag toen ik het deksel optilde was een groot zwart schetsboek met een spiraalband en twee rode peren op de kaft. Toen ik het eruit haalde en opensloeg hield ik mijn adem in.

Liefste Gwenny,

Hierin vind je een overzicht van de brieven en souvenirs om de mijlpalen in je leven te markeren en te vieren. Ik heb het voor je gemaakt voor het geval er iets misgaat met de brieven en souvenirs zelf. De pen waarmee ik het geschreven heb is ook voor jou, ik hoop dat je er veel plezier van zult hebben.

Liefs, mamma

Een groen met gouden vulpen, zo een die gevuld moet worden met inkt uit een potje, was aan de band geklemd. Ik trok hem los, hij was zwaarder dan ik dacht. Tranen vertroebelden de woorden op de pagina. Mijn moeder had me het schetsboek jaren geleden laten zien, maar net als de doos had ik het met een weer uit mijn hoofd gezet, want ook hiervan had ik niets willen weten. Ik voelde hoe dik het was en drukte het tegen me aan, snakkend naar de woorden die me in het vooruitzicht waren gesteld.

Onder het schetsboek bleek de doos bijna tot de rand gevuld te zijn. Pakjes, groot en klein en verschillend van vorm, pasten als een driedimensionale puzzel in elkaar. Op de binnenkant van het bolle deksel was een dun vel millimeterpapier geplakt met daarop een overzicht van de inhoud van de doos. Ik liet mijn vinger langs de lijst gaan. Verjaardagen werden afgewisseld door diploma-uitreikingen die weer plaatsmaakten voor huwelijk en kinderen. Naast elk item stond een vinkje: het was gecheckt, het zat erin.

Ik zocht de bovenste laag af tot ik het pakje vond waarop VOOR GWENNY'S 12E VERJAARDAG geschreven stond. Het was een doosje met een schelpenpatroon, waar een gekruld roze lint omheen zat. Terwijl ik het in mijn hand hield, wilde er voor het eerst nieuwsgierigheid in me op naar wat mijn moeder voor me had uitgekozen. Ik maakte het lint los en opende het doosje.

Ik zag een koperen ringetje in de vorm van een bloem met in het midden een kleine amethyst. Amethyst was onze geboortesteen. Achter op het kaartje stond HARTELIJK GEFELICITEERD, LIEVERD! P. 8. Ik bladerde de roomwitte pagina's van

het schetsboek door. Boven aan pagina acht stond een foto van de ring en daaronder had mijn moeder iets opgeschreven.

for Gwenny's
12th

Lieve Gwenny,

Dit was mijn tweede geboortering. Toen ik klein was wilde ik altijd een geboortering hebben en ik smeekte oma Liz er net zo lang om tot ze zwichtte en we samen bij de juwelier een mooi ringetje uitkozen. Ik kan je niet zeggen hoe gelukkig ik ermee was. Op een dag ging ik zwemmen in de Terrace Plunge en wikkelde ik het in mijn handdoek. Toen ik uit het water kwam was het weg. Ik was ontroostbaar. Oma Liz en ik vonden deze bij Cost Plus in San Francisco. Ik hoop dat jij hem ook mooi vindt.

xxx mamma

De ring paste om de wijsvinger van mijn rechterhand. Toen ik hem omdeed probeerde ik me voor te stellen dat mijn moeder

deze ring voor het eerst aan haar vinger schoof. Ik probeerde dat beeld van haar bij me te houden: een klein meisje dat zich schuldig voelt dat ze de vorige ring is kwijtgeraakt, maar blij is met de nieuwe. Sinds dat moment waren meer dan dertig jaar voorbijgegaan. Ik werd geboren op de ochtend dat mijn moeder zevenendertig werd. Vandaag zou ze negenenveertig zijn geworden. Het schetsboek lag open op mijn schoot en ik las wat ze met haar pen had opgeschreven. Woorden die ze geschreven had om de kloof tussen ons te overbruggen, ruimte en tijd te doorkruisen. Ik las ze steeds weer opnieuw.